

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 43 hallituksen esityksestä laiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta

Eduskunta on 27 päivänä tammikuuta 1995 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 361.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Heikki Koponen maa- ja metsätalousministeriöstä, jaostopäällikkö Johannes Ijas Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Ola Rosendahl Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundet, piiripäällikkö Esko Koskenkorva Keski-Pohjanmaan maaseutuelinkeinopiiristä, piiripäällikkö Vilho Härkönen Kainuun maaseutuelinkeinopiiristä, toiminnanjohtaja Jouko Järvinen ja tuotantojohtaja Veijo Meriläinen Valiosta, toimitusjohtaja Matti Torppa Kainuun Osuusmeijeristä sekä maanviljelijä Harri Finnilä Haapajärven kunnasta. Lisäksi Ahvenanmaan maakuntahallitus on antanut kirjallisen asiantuntijalausunnon.

Hallituksen esitys

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Suomessa Euroopan yhteisön (EY) lainsäädännön mukainen maitoa ja maitotuotteita koskeva kiintiöjärjestelmä. Ehdotettu laki Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta sisältää säännökset muun muassa toimivaltaisesta viranomaisesta, tilakohtaisten maidon viitemäärien vahvistamisesta, lisämaksun laiminlyönnistä sekä muutoksenhausta.

Esityksen mukaan tilakohtainen viitemäärä määräytyisi pääsääntöisesti tuottajalle maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain nojalla vahvistetun tuotantokiintiön perusteella. Sanottu laki on kumottu 31 päivänä joulukuuta 1994 voimaan tullella lailla eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta. Lain siirtymäsäännöksen mukaan sanotun lain mukaisia kiintiöitä sekä niiden määräytymistä koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin 31 päivään maaliskuuta 1995 saakka.

Viitemäärän ohella tilalta toimitettavalle maidolle vahvistettaisiin perusrasvaprosentti vuon-

na 1994 meijeriin toimitetun maidon keskimääräisen rasvapitoisuuden mukaisesti.

Lain täytäntöönpanoviranomaisina toimisivat maa- ja metsätalousministeriö sekä maaseutuelinkeinopiirit. Maa- ja metsätalousministeriö asettaisi lisäksi neuvottelukunnan seuraamaan EY:n kiintiöjärjestelmän toimivuutta Suomessa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Esityksestä ilmenee, että Suomen meijerimaitokiintiöksi sovittiin liittymissopimuksessa 2 342 000 tonnia vuoden 1992 meijerimaitomäärän mukaisesti rasvapitoisuuden ollessa 4,34 prosenttia ja tilojen suoramyyntikiintiöksi 10 000 tonnia. Suomalaisten niin sanottujen ”SLOM”-tuottajien huomioon ottamiseksi Suomen tuottajille yhteisön lainsäädännön mukaisesti myönnettävää meijerimaitomaitokiintiön kokonaismäärää voidaan korottaa enintään 200 000 tonnilla. Tätä varausta ei saa siirtää ja se on käytettävä yksinomaan sellaisten tuottajien hyväksi, joiden oikeuteen aloittaa tuotanto uudelleen liittymisen vaikuttaa haitallisesti. Euroopan yhteisöjen komission maitoasioista vastaavien virkamiesten ilmoituksen mukaan komissio valmistelee uusia jäsenmaita koskevaa neuvoston asetusta, jossa säännellään muun muassa SLOM-tuottajien asemaa.

EY:n lainsäädännön mukaan samankaltaisten tilakohtaisten viitemäärien yhteismäärä ei saa ylittää jäsenvaltiolle vahvistetun maakiintiön määrää. Jos maamme voimassa olevat tuotantokiintiöt vahvistetaan EY:n lainsäädännön mukaisiksi viitemääriksi, joudutaan niiden määrää alentamaan noin 4,5 prosentilla. Esityksessä on todettu, että maatalouden kehittämisrahaston varoista voidaan käyttää 75 miljoonaa markkaa kiintiöiden vähentämisestä maksettaviin korvauksiin. Korvaukset maksetaan sopimusten perusteella, joiden ehdot valtioneuvosto tarkemmin päättää. Kiintiökauppojen yhteydessä on

edelleen tarkoitus leikata 50 prosenttia siirrettävistä viitemäärästä maaseutuelinkeinopiirille. Esityksessä on katsottu, että jos näillä toimenpiteillä voidaan lakkauttaa voimassa oleva tuotantokiintiöiden määrä, joka vastaa maan kiintiön ylittävien kiintiöiden määrää, tuottajille vahvistetaan viitemäärät, jotka vastaavat heidän voimassa olevia kiintiöitään. Valiokunta toteaa, että esityksestä ilmenevät toimenpiteet luovat edellytykset sille, että nykyisten tuotantokiintiöiden yhteismäärä voidaan joustavalla tavalla alentaa vastaamaan liittymissopimuksen mukaista maakiintiötä.

Jotta mainitut voimassa olevien tuotantokiintiöiden lakkauttamiseksi tarkoitetut toimenpiteet edistäisivät samalla mahdollisimman tehokkaasti maidontuotannon rakennekehitystä, valiokunta pitää tärkeänä, että lakkauttamista koskevien sopimusten piiriin pyritään ensisijaisesti saamaan tuottajia, jotka luopuvat kokonaan tuotannostaan. Samasta syystä valiokunta katsoo, ettei sopimusten piiriin hyväksyttäviä tuottajia tule rajata ainoastaan iäkkäämpiin tuottajiin. Mahdollisimman suuren tuotantomäärän poistamiseksi tuotannosta valiokunta pitää lisäksi tarpeellisena, että sopimusten solmimisessa otetaan toissijaisesti huomioon myös tuottajat, jotka ovat halukkaita vain osittaiseen tuotannosta luopumiseen. Sopimusten kohdentamiseksi edellä mainitulla tavalla valiokunta pitää tärkeänä, että tilakohtaisia viitemääriä koskevan hakemusmenettelyn yhteydessä suoritetaan tiedustelu tuottajien halukkuudesta solmia tuotannosta luopumista tai viitemäärien vähentämistä koskevia sopimuksia samoin kuin tuottajien edellyttämistä korvausten määristä. Niin rakennekehityksen edistämiseksi kuin nykyisten tuotantomäärien alentamiseksi vastaamaan maakiintiötä valiokunta pitää tarpeellisena, että siirryttäessä EY:n kiintiöjärjestelmään viitemäärien siirtäminen maidontuottajien keskinäisten sopimusten perusteella mahdollistetaan keskeytyksettä nykyisin järjestelyin. Siirroilla on vaikutusta tuotantomäärien alentamiseen, koska kansalliseen varantoon siirtyvät viitemäärät mahdollistavat kokonaistuotantoon vaikuttamisen. Viitemäärät voidaan myöhemmin palauttaa tuotantoon maidon kokonaistuotannon alittaessa maakiintiön.

Esityksestä ilmenee, että ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen määräysten täytäntöönpanossa sovellettaisiin Euroopan yhteisön maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annettua lakia. Sen mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö tai ministeriön määräämä muu viranomainen, jolle

sellainen toimivalta mainitun lain nojalla on siirretty, voisi päättää muun muassa viitemäärien siirtämisen ja vuokraamisen perusteista, viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaamisesta sekä kiintiöjärjestelmän muusta täytäntöönpanosta siltä osin kuin täytäntöönpano on jätetty jäsenvaltion toimivaltaan. Valiokunnalle annetuissa selvityksessä on todettu tarkoituksena olevan, että viitemäärien siirrosta tultaisiin soveltamaan järjestelmää, joka pääpiirteissään vastaa nykyisin käytössä olevaa tuotantokiintiöiden siirtojärjestelmää. Valiokunta korostaa sitä, että vastaisuudessaakin tulee kiintiöiden siirron yhteydessä voida kiinnittää erityistä huomiota tilansa vastikään vastaanottaneiden nuorten viljelijöiden samoin kuin velkaantuneiden viljelijöiden asemaan. Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että viljelijöiden keskinäisten viitemäärien siirtojen hintatasoa ja siitä aiheutuvia kustannusvaikutuksia seurataan.

Esityksestä ilmenee, että jäsenvaltioilla on oikeus sallia viitemäärien vuokraaminen maidontuottajien välillä. Aikaisemmin kiintiöiden vuokraaminen on ollut mahdollista maassamme ainoastaan maanvuokrauksen yhteydessä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuokrauksesta annettavilla alemman asteen säännöksillä on tarkoitus suosia pitkäaikaisia vuokrauksia, mikäli vuokraus tapahtuu maanvuokrauksen yhteydessä. Muutoin vuokraus sallittaisiin vain yhdeksi vuodeksi ja vuokraussopimusta voisi jatkaa ainoastaan kerran yhdeksi vuodeksi. Vuokraukset tultaisiin sallimaan vain kunkin maaseutuelinkeinopiirin sisällä tai piiriin lähiympäristöön. Valiokunta toteaa, että kaavailut rajoitukset ovat perusteltuja maidontuotannon rakennekehityksen ja alueellisten näkökohtien kannalta. Maaseutuelinkeinopiirin ulkopuolelta tapahtuva kiintiön vuokraus tulee sallia ainoastaan silloin, kun etäisyys piiriin rajasta ei ylitä 30 kilometriä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että niin sanottujen SLOM-tuottajien huomioon ottamisen mahdollistava 200 000 tonnin meijerimaitokiintiö pyritään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti maamme kokonaiskiintiön kasvattamiseksi. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää erityistä huomiota viljelijöiden muodostamiin tuotantorenkaisiin ja niiden perustamiseen liittyvien esteiden poistamiseen. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että tuotantorenkaiden perustamiselle ei aseteta kansallisia esteitä. Sen mukaisesti tulee sallia, että tuotantorenkaiden tuotantotoiminta voi tapahtua useammalla tuotantotilalla. Liittymissopimuksessa SLOM-tuottajien huomioon

ottamiseen varatun meijerimaitokiintiön hyödyntämisen kannalta erityisen tärkeänä valiokunta pitää sitä, että tuotantorenkaisissa sallitaan työnjako, joka mahdollistaa osakkaan osallistumisen ainoastaan tuotannon yksittäiseen osaan kuten rehuntuotantoon.

Verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain (367/61) 1 §:n 1 momentin mukaan verot ja maksut saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä. Saman pykälän 2 momentin mukaan muu julkisoikeudellinen tai siihen rinnastettava rahasaaminen saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä, kun siitä on laissa tai asetuksessa erityinen säännös. Valiokunta toteaa, että maksujen periminen oikeusteitse on hidasta ja hankalaa sekä kuormittaa tarpeettomasti oikeuslaitosta. Valiokunta ehdottaakin lakiehdotuksen 8 §:ään lisättäväksi uuden 2 momentin, jossa säädettäisiin lisämaksun perimisestä.

Lakiehdotuksen 10 §:n 2 momenttiin on esitetty otettavaksi säännökset kansallisten toimenpiteiden valmistelua ja seurantaan varten asetettavan neuvottelukunnan kokoonpanosta. Neuvottelukunnan jäsenten tulisi edustaa muun muassa meijerijärjestöjä. Valiokunta ehdottaa viimeksi mainitun sanan korvaamisesta sanalla "meijeriyri-tyksiä", joka kattaisi myös meijerijärjestöihin kuulumattomat yritykset.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä edellä mainituin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Viitemäärän vahvistaminen

4—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Erinäiset säännökset

8 §

Lisämaksun laiminlyönti

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Suorittamatta jääneen lisämaksun perimisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) ja sen nojalla on säädetty. (Uusi 2 mom.)

9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 §

Neuvottelukunta

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä, joiden tulee edustaa maa- ja metsätalousministeriötä, maataloustuottajain keskusjärjestöjä ja meijeriyri-tyksiä. Jäsenille voidaan määrätä henkilökohtaiset varamiehet.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

11—13 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

14 ja 15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S.-L. Anttila, jäsenet Kalli, Koski, Lahikainen, Polvinen,

Pulliainen, Rajamäki, Riihijärvi, Saario, Saastamoinen ja Westerlund sekä varajäsen Mölsä.

Vastalause

Maidontuotannon kilpailukyky on maataloustuotteistamme parhaimpia. Hintaero EU-tuotteisiin on pienin. Aluepoliittisesti ja kilpailustrategian kannalta on keskeistä juuri maidon- ja kotieläintuotannon aseman turvaaminen.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton viljasiiven johtama hallitus ei kovin korkealle maidontuotantoon liittyviä painotuksia asettanut ja neuvotteluissa jäätiin nykyisen tuotantotason alle. Sopimuksessa on sovittu 2 342 000 tonnin meijerimaitomäärästä rasvapitoisuuden ollessa 4,34 prosenttia. Tila- ja suoramyyntikiintiö on 10 000 tonnia.

Kun nyt EU:n maitotuotteiden kiintiöjärjestelyt pannaan käytäntöön, joudutaan yli 100 miljoonaa litraa tuotantoa hävittämään. Kautta linjan tehtävä lähes viiden prosentin leikkaus ei ole sopeutumisen ja aktiivisesti elinkelpoisten tilojen kannalta hyväksyttävää. On siis pohdittava va-

paahtoisempia kiintiöiden pudottamisvaihtoehtoja.

Kiintiöitä pyritään laskemaan ottamalla 75 miljoonaa markkaa maatalouden kehittämisrahastosta verorahoja. Maaseutuelinkeinojen kehittämiseen tarkoitettujen varojen käyttö passiivisiin alasajojärjestelyihin ei vastaa sopeutumisen edellyttämää kehitysohjelmaa.

On erittäin tärkeää, että tässä vaiheessa suunnataan kaikki tuotantopelivara nimenomaan sopeuttamista tukevasti ja tilakehitystä ja tuotantomahdollisuuksia parantavasti tehtyjen investointien pohjalta. Erityisesti nuorille tuottajille on kyettävä ilman kalliiksi karannutta kiintiökauppaa turvaamaan tuotantomahdollisuudet.

Edellä olevaan viitaten olisi valiokunnan tulut mielestämme ottaa kielteinen kanta maatalouden kehittämisrahaston varojen käyttöön.

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 1995

Kari Rajamäki

Erja Lahikainen